

Školní inspekce prošla několika změnami. K 1. lednu 1940 se Zemské školní rady, dosud rozdělené na českou a německou sekci, změnilly v Německou zemskou školní radu a Českou zemskou školní radu. 22. října 1942 byly nařízením č. 366/1942 Sb. zemské školní rady zcela zrušeny a jejich kompetence přešly na nově vzniklá školská oddělení zemských úřadů. V roce 1943 pak byly zrušeny okresní školní výbory a místní školní rady.

Inspekční činnost nebyla v politicky i lidsky složitě době jednoduchá. Část pedagogických pracovníků byla předčasně penzionována, někteří se přiklonili ke kolaboraci s nacistickou okupační mocí. Inspekční činnost se soustředila především na kontrolu ideologické náplně učiva, méně pak na pedagogickou činnost učitele.

Není bez zajímavosti, že přes veškeré tlaky, kterým byli pedagogové v průběhu okupace vystaveni, stálo po válce před očistnými soudy přibližně 1 % učitelů obecných a měšťanských škol, 4–5 % středoškolských profesorů a o něco více okresních inspektorů.¹²⁵

• • •

Gustav Werner (1887–1947)

Gustav Werner se narodil ve smíšené německo-české rodině v Prosmykách (katastrální území této dnes zaniklé obce je součástí Lovosic), po maturitě na litoměřickém gymnáziu vystudoval klasickou filologii na německé části Karlovy univerzity. V letech 1920–1937 působil jako profesor na německém gymnáziu v Mostě, odkud přešel na podzim 1937 do německé části Zemské školní rady. Po 15. březnu 1939 byl přidělen k Německé zemské školní radě, odkud koncem roku 1940 přešel k České zemské školní radě, kde měl dozírat na výuku němčiny na českých středních školách, ve skutečnosti na sebe strhl téměř veškerou agendu tohoto oddělení. Po zrušení zemských školních rad se stal vedoucím školského oddělení zemského úřadu.

Zatímco v meziválečném Československu se choval jako zcela loajální občan, po obsazení zbytku Československa nacistickým Německem se velmi rychle změnil. *„Ze skromného, tichého a nenáročného kolegy stal se sebevědomý, hrdý a pánovitý člověk, který své sympatie k Čechům zaměnil za německou nenávisť a tvrdil, že proti českým profesorům musí se přísně vystupovati, poněvadž jsou to samí „Benešovci“ a na středních školách vychovávají mládež v protiněmecké tendenci.“*¹²⁶ Stal se konfidentem Sicherheitdienst a gestapa, členem Sudetendeutsche Partei.

Díky svému postavení rozpoutal v českých středních školách doslova teror. Kromě dohledu nad výukou (především nad její ideologickou součástí) se zabýval zejména budováním informátorské sítě, k čemuž zneužíval své pozice a svévolně překládal středoškolské profesory z ústavu na ústav. Wernerovo chování vůči profesorům i ředitelům středních škol bylo šokující. *„Při prvé návštěvě zdejšího ústavu dne 28/3 1941 přišel Gustav Werner jako obchodník vepřovým dobytkem. Měl vysoké boty, jezdecké usmolené kalhoty, kožený usmolený kabát a naražený klobouk. Vboursal se do ředitelny a ani se nepředstavil. Hnal se k věšáku, svlékal se a volal: „Helfen sie mir.“*